

İMAM HÜSEYİN (A.S)-1

Yazar:

al-shia.org Sitesinden alınmıştır

Türkçe

0000-00-00 00:00:00

İMAM HÜSEYİN (A.S)-1 İMAM HÜSEYİN (A.S)-1

İMAM HÜSEYİN (A.S)

Ehl-i Beyt dostlarının üçüncü imamı olan İmam Hüseyin (a.s), meşhur görüşe göre hicretin 4. yılında, Şâban ayının 3'ünde,[1] Perşembe günü dünyaya gelmiştir.[2] Annesi, kadınların efendisi Hz. Fatıma (s.a), babası Müminlerin Emiri İmam Ali (a.s), dedesi iki cihan güneşi Hz. Muhammed (s.a.a), ninesi Peygamber hanımlarının en üstünü Hz. Hatice'dir (s.a).

Aşura harekâtı onun öncülüğüyle başlamış, insanlık tarihi yine onun kanıyla aydınlanmıştır. Kerbela kıyamıyla her nesle özgürlük, fedakârlık ve izzet dersi vermiştir. Bugün yeryüzünde İslam'dan ve Müslüman'dan bir eser varsa, Muhammedî din hâla yâd ediliyorsa, İslam'ın şartları gerektiği gibi yerine getirilebiliyorsa, Kuran ve sünnet kavramları zihinlerden silinmemişse bu, onun ve yarenlerinin Kerbela'da akıttıkları oluk oluk kanların vesilesiyledir.

Onun hayatı, ilmi, ahlaki, fazlı, keremi, zühdü, şecaati, sabrı, musibetleri ve mazlumiyeti ne dile getirmek, ne de sayfalara dökmekle tükenmez. O ki; çocukluğunu Resul-u Ekrem'in (s.a.a) dizlerinin dibinde, ilim şehri babasının kucağında, gelmiş geçmiş kadınların en üstünü anası Fatıma'nın (s.a) bağrında ve kendi gibi, cennet gençlerinin efendisi olan kardeşi Hasan'ın (a.s) yanında geçirmiştir. Yeryüzünde onların nesebi kadar pak ve temiz bir nese; ilimde, amelde, sabırda, şecaatte, fedakârlıkta, adalette ve kısacası her alanda onlardan daha üstün bir insan yokken İsrailoğullarının peygamberlerini öldürdükleri gibi, Muhammed (s.a.a) ümmeti de onları öldürdü, ölümü onlara reva gördü. Halbuki kanlı Kerbela sultanına Hüseyin adını veren, "Hüseyin bendendir, ben de ondan; Allah onu seveni sever, ona kin besleyene kin güder; o torunlarımdan biridir, Allah onun katiline lânet etsin"[3] diyen Resul-u Ekrem'den başkası değildi.

O ki; alemlere rahmet olarak gönderilmiş, peygamberlik süresince ümmeti için hep hayrı istemiş, "Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir"[4] demişti. Ancak vefatından sonra ümmeti onun bu sözlerini unuttu ve adeta pusuya yatan düşmanlar gibi ciğerparelerinin zuhur etmelerini

bekledi. Bu gerçekleştiğinde de yattıkları pusudan kalkarak üzerlerine hücum etti, hayatlarına son verdi. Ehl-i Beyt imamlarından hiçbiri eceliyle ölmedi; onların ecelleri Muhammed ümmetinin kâh kılılarında, kâh zehirli ellerinde tecelli etti. Kimileri bununla sevinirken, kimileri de karalar giyindi, yas tuttu, gözyaşlarıyla onları andı...

İmam Hüseyin (a.s), babasının şehadetinin ardından itaatkâr bir kardeş olarak sürekli İmam Hasan'ın yanında yer aldı. Muaviye'yle imzaladığı barış antlaşmasından sonra Medine'ye giden kardeşiyle birlikte o da Medine yolunu tuttu. Hicretin 39 veya 40. senesinde şehit olan kardeşinin ardından İmamet makamını üstlendi. O, bu tarihten itibaren musibetlerle dolu yaşamını tek başına sürdürmeye başladı. Dedesi Resul-u Ekrem (s.a.a) zamanındaki şirin günlerin özlemine duyuyordu. Annesi, babası, dedesi, kardeşi ve sadık dostları onlarlayken geçirdiği güzel günler, dedesinin vefatıyla maziye karışmıştı. Tüm yakınlarının şehadetini acı bir zehir gibi içmiş, yalnızlığını Kerbela'da şimr melununun kılıcıyla noktalamıştı...

Yezid'in hilafetini ilan etmesiyle birlikte zor günler başlamıştı. Yezid, babasının vasiyeti üzerine öncelikle İmam Hüseyin, Abdullah b. Ömer ve Abdullah b. Zübeyr'den biat alarak işe başlamak istiyordu. Fakat İmam, Yezid'in aşağılık, liyakatsiz ve şeytan sıfatlı biri olduğunu çok iyi biliyor; bu nedenle de kesinlikle Yezid'e biat etmeyi düşünmüyordu.

Yezid, biat almak için Medine valisi Velid b. Ukbe'yi görevlendirdi. Ancak o, devraldığı bu görevi yapmak istemiyordu. şehirdeki Ehl-i Beyt dostları ve Haşimoğullarından oldukça korkuyordu. Diğer taraftan da Mervan, Velid'i bir hayli sıkıştırıyordu. Bu amaçla İmam'ı evine davet ederek Mervan'ın huzurunda biat etmesini istedi. Bunun zerine İmam, şöyle buyurdu:

"Ey emir! Bilesin ki biz; meleklerin gidip geldiği, Allah rahmetinin nüzul yeri olan nübüvvet hanedanı ve risalet madeniyiz. Allah bizim hrmetimize kapıları açmış, bizim hrmetimize de kapamıştır. Oysa ki Yezid iki içen, cinayet işleyen, fıskını açıkça ortaya koyan bir kimsedir. Benim gibi biri, onun gibi birine asla biat etmez. Biz sabahlıyoruz, siz de sabahlayın; biz bekliyoruz, siz de bekleyin; hilafete ve biate kim daha layık mış, birlikte göreceğiz."[5]

İmam bu sözlerinin ardından evine gitmeyip geceyi Resul-u Ekrem'in türbesinde geçirdi. Ertesi gün eve giderken yolda Mervan b. Hakem ile karşılaştı. Mervan, İmam'ı görünce; "Ey Hüseyin, beni dinle de nasihatime kulak ver!" dedi. İmam; "Ne söylemek istiyorsun?" diye sordu. Mervan; "Yezid'e biat edersen iki cihanda da saadet ehlinden olursun!" diye cevap verince İmam şöyle buyurdu:

"İnna lillah ve inna ileyhi racin (Allah'tan geldik ve ona döneceğiz); selam olsun İslam'a (elveda İslam'a)! Resul-u Ekrem'in ümmetinin başına geçen Yezid gibi fasık

bir halifenin ardından artık kaybolan Müslümanlığa elveda demek gerek. Ben, kesinlikle ceddim Resul-u Ekrem'den işittim: "Hilafet Ebu Süfyan ailesine haramdır, onu benim minberimde göreceksiniz olursanız karnını deşin" diyordu. Oysa ki Medine halkı onu Resulullah'ın (s.a.a) minberinde görmüşlerdi de bu söze itaat etmemişlerdi. Sonra da Allah, Yezid gibi fasık birini onlara musallat etti!"[6] O halde sen beni Yezid gibi içki içen fasık birine biat etmeye mi davet ediyorsun? Sen daha ananın karnındayken Resul-u Ekrem sana lânet etmişti. Ey Allah düşmanı! Bizim Allah Resulünün Ehl-i Beyt'i olduğumuzu, hakkın dışında ağzımızdan bir şey çıkmadığını bilmiyor musun?"

Mervan, bu cevabın ardından oradan ayrıldı ve durumu Yezid'e bildirerek savaş hazırlıklarını başlattı. Bu arada Basra ve Kûfe halkının vaatlerle dolu mektupları aralıksız olarak İmam'ın evine yağmaya başlamıştı. İmam sonuç olarak Müslim b. Akil'i Kûfe'ye gönderdi ve kendisi de hanedanıyla birlikte Mekke'ye doğru harekete geçti.

Kûfelilerin biatlerini bozarak Müslim b. Akil'i şehit etmeleri, Irak ortamını olumsuz yönde etkilemişti. İmam, buna rağmen hicri 60 senesinde, Zilhicce ayının 8'inde Mekke'den Kûfe'ye doğru yola çıktı. Kûfe'ye varmadan önce Kerbela'da Yezid'in ordusu tarafından muhasara altına alındı. Ancak o, Yezîdilere teslim olmayıp zilleti seçmektense ölümü tercih etti. Neticede 71 yareniyle birlikte burada şehit edildi. Kerbela vakası ve İmam'ın şehadeti ölü kalplerin dirilmesine, vicdanların harekete geçmesine sebep oldu. Hüseyinîlerin akıttığı kanlar, Emevî hükümetini kısa sürede yokluğa sürükledi.

İmam Hüseyin 10 Muharrem'de, hicretin 60. senesinde Şimr b. Zülcevsen tarafından şehit edildi. Ancak o bu savaşta ölmedi; Hüseyin ve Hüseyinîler hep diri kaldılar, Yezîdilerle savaştılar, bundan böyle de savaşacaklar. 10 Muharrem, hayat var oldukça; yeryüzünde Ehl-i Beyt dostu baki kaldıkça devam edecek, zihinlerde daima tazelenecek. Akıtılan kanların karşılığında gözyaşları dökülecek, Yezid ve Yezîdiler lânetlerle anılacak, «Her yer Kerbela, her gün Aşura» şiarları sonsuza dek devam edecektir...

EBULFAZL EL-ABBAS

Asıl adı Abbas,[7] künyesi Ebulfazl (Fazl'ın babası)'dır. En meşhur lakapları Sakka (su dağıtan), Alemdar (bayraktar), Bâbü'l-Havaic (hacetler kapısı), Abdun Salih (salih kul) ve Kamer'i Benî Haşim (Haşimoğullarının parlak hilali)'dir. Annesi Ümmül Benin[8] lakaplı Fatıma bint-i Hizam b. Halid, babası İmam Ali'dir. İmam (a.s) ilk eşi Hz. Fatıma bint-i Muhammed'in (s.a.a) vefatından sonra Ümmül Benin ile evlenmiş,[9] neticede Ebulfazl hicretin 26. senesinde 4 Şâban'da, Medine'de dünyaya gelmiştir.

Hiz. Ebulfazl, çocukluk yıllarını babasıyla geçirmiş, 14 yaşındayken babasının

şehadet acısına tahammül göstermiş; sonuç olarak, 34 yaşlarındayken kardeşi İmam Hüseyin ile birlikte Kerbela'da şehit edilmiştir.

Güçlü, cesur, at kullanmasını iyi bilen, hoş endam ve iri cüsseli biri olan Ebulfazl, ata bindiği zamanlar ayakları neredeyse yere değecek gibi olduğu için görenleri şaşkına çevirirdi. İlimde, takvada, fazilet ve ahlakta babası Ali (a.s), kardeşleri Hasan ve Hüseyin'in (a.s) ilim ve iman pınarlarından en fazla faydalanan kimseydi.

İmam Sâdık (a.s) onun hakkında şöyle buyurmuştur: "Amcamız Abbas'ın oldukça etkin basireti, sarsılmaz imanı vardı. İmam Hüseyin ile birlikte savaştı, güzel bir imtihan verdi ve şehit oldu."[10]

Hiz. Ebulfazl, Ubeydullah b. Abbas'ın kızı Lubabe (babasının amcazadesinin kızı) ile evlendi ve ondan Ubeydullah ve Fazl adlarında iki oğlu oldu. Ebulfazl, oğlu Fazl'ın doğumundan sonra daha çok bu künyeyle (Ebulfazl) anıldı.

Oldukça nurani ve parlak simasından dolayı Kamer-i Benî Haşim, Kerbela vakasında başta çocuklar olmak üzere tüm Hüseyinîlere Fırat'tan su getirip dağıttığı için Sakka[11] ve savaş sırasında Hüseyinî ordunun bayrağını taşıdığı için de Alemdar lakaplarını aldı. O hayatta olduğu sürece Kerbela'da Ehl-i Beyt çadırları güven içerisindeydi. Onun şehadetiyle düşman erleri Ehl-i Beyt çadırlarına hücum etmeye başladı. İmam Hüseyin (a.s) onun ardından oldukça gözyaşı dökmüş, ağlamıştır.

Hiz. Ebulfazl'ın yüceliğini anlatmak için ne yazılsa azdır. O ki, Ehl-i Beyt'ten olup Ehl-i Beyt'in içinden yetişen eşsiz bir fedaiydi. İmam Hüseyin'in Tasuâ günü (9 Muharrem) Ebulfazl'a hitaben söylediği şu sözler onun yüce makamını gözler önüne seren en güzel örnek olsa gerek: "Ey kardeşim, canım sana feda olsun! Atına bin ve onların (düşmanların) yanına git, niçin buraya geldiklerini sor."[12]

İmamların makamı hakkında az-çok mütalaası olan; Ehl-i Beyt'in ilimde, hilimde, ahlakta ve kısacası her alanda eşsiz olduğuna inanan bir kimse için Ebulfazl'a hitaben "Canım sana feda olsun!" diyen İmam Hüseyin'in bu sözüyle muhiplerine neyi anlatmak istediği oldukça düşündürücüdür. Şüphesiz onun gibi bir masum imamın kardeşine bu şekilde hitap etmesinde hiç kimsenin bilemediği ilginç ve tahminden öteye erişilmesi mümkün olmayan sırlar vardır.

İmam Zeynelabidin de (a.s) o yüce şahsiyet hakkında şöyle buyurmuştur: "Hz. Ebulfazl'ın (a.s) Allah katında öyle bir makamı vardır ki kıyamet günü bütün şehitler ona gıpta edeceklerdir."[13]

Hiz. Ebulfazl Kerbela'da, şehit düştüğü yer olan Gaziriye yolu üzerinde toprağa verilmiştir. Bugünkü türbesi de buradadır.

İMAM ZEYNELABİDİN (A.S)

Caferîlerin dördüncü imamıdır. Babası İmam Hüseyin (a.s) ve annesi Yezdgird kızı Şehribânu'dur. Asıl adı Ali, en meşhur lakapları Zeynelabidin (abitlerin süsü) ve Seccad (çok secde eden)'dir.

Şeyh Mufid, Şeyh Tabersî ve Seyyid b. Tavs'a göre İmam Zeynelabidin (a.s), 15 Cemaziyülevvel 36 hicrîde[14] Kuleynî'ye göre, 38 hicrîde[15] dünyaya geldi. İmam'ın doğum tarihi hakkında pek çok rivayet vardır. Yukarıda açıklananların yanı sıra 15 Cemaziyülahır, Perşembe günü; 9 Şâban 38 hicrî ve 37 hicrî diyenler de vardır.[16]

Keşf'ül-Gumme'de İmam Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet edilmiştir: "İmam Seccad (a.s), Emir'ül-Müminin Ali'nin (a.s) şehadetinden sonra, hicretin 38. senesinde dünyaya gelmiştir. İmam Ali ile iki yıl, İmam Hasan ile 10 yıl, İmam Hasan'ın ardından muhterem babasıyla da 10 yıl geçirmiş ve imamet süresi 35 sene sürmüştür."

Şehadeti hakkında da ulema arasında ihtilaf vardır. Bazıları hicretin 94. senesinde Muharrem Ayı'nın 18'inde[17] şehit edildiğini rivayet ederken Şeyh Tûsî, aynı yıl Muharrem'in 15'inde[18] ve Şeyh Kuleynî de daha farklı olarak hicretin 95. senesinde[19] şehit edildiğini rivayet etmişlerdir. İbn-i Şehrâşub da diğerlerinden daha farklı olarak hicretin 95. senesinde, Muharrem Ayı'nın 11 veya 12. gününde, Cumartesi günü şehit edildiğini ileri sürmüştür.[20]

İmam Zeynelabidin (a.s), babasının arkasından 20 yıl (bir rivayete göre de 40 yıl) ağlamıştır. Kendisine yiyecek sunulduğunda ağlar, su getirildiğinde hıçkırıklarına mani olamazdı.

Bir gün gulamlarından biri O'na yaklaşarak, "Ey Allah resulünün evladı! Korkarım bu ağlayışlarınla bir gün kendini öldürecek, helak olup gideceksin!" dedi. Bunun üzerine İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Hüznümü ve derdimi Allah'a şikâyet ediyorum ve ben, Allah tarafından sizin bilmediklerinizi bilmedeyim." [21] Ne zaman Fatıma evlatlarının katledilişleri aklıma gelse gözyaşı ve hıçkırık boğazımda düğümlenir.

İmam (a.s), çok ibadeti yanı sıra cesaretiyle de tanınmıştır. Hem Yezid'in, hem de Ubeydullah b. Ziyad'ın sarayında bir tarafta ölüm tehditleri, bir tarafta babasının kesik başı, bir diğer tarafta da esir yakınları olmasına rağmen yiğitçe hakkı savunmuş, galip geldiklerine inanan Ehl-i Beyt düşmanlarını aşağılamış ve Ehl-i Beyt aşıklarınca Yezid'in saltanatına son verilmesi için ortam hazırlamıştır.

Şehitlerin efendisi İmam Hüseyin (a.s)'ın şehadet acısının ardından İmam Zeynelabidin (a.s)'ın acıları sona ermedi. Hatta bu olay, onun hayatının en elim olayı olmakla beraber yeni acıların başlangıcı olmuştu.

Kerbela faciasından bir süre sonra Yezid tarafından yakınlarıyla birlikte Medine'ye gönderildi. Hicrî 63'te Yezid'e karşı kıyam eden ve ilk iş olarak da Medine valisi

Osman b. Muhammed b. Ebu Süfyan'ı şehir dışı eden halk, Medine'de boy gösteren yaklaşık bin kişilik nüfusa sahip Ümeyye oğullarını abluka altına aldı. Emevîlerin Medine'deki öncülüğünü üstlenen ve iyice yaşlanmış olan Mervan b. Hakem, hayatının tehlikede olduğunu görünce Abdullah b. Ömer'den, ondan yardım alamayınca da İmam Zeynelabidin (a.s)'dan sığınma isteğinde bulundu. İmam (a.s), onun sığınma isteğini kabul ederek yakınlarıyla birlikte onu Yenba'a gönderdi. Taberî'ye göre Mervan, bu nedenle İmam'a daima minnettar kalmıştı.

Bu arada halkın ayaklandığını haber alan Yezid, Müslim b. Ukbe'yi on iki bin kişilik ordusuyla Medine'ye gönderdi ve üç gün boyunca şehri yağmalamalarını, 4. gün cinayet ve yağmalamalara son vermelerini ve bu süre içerisinde İmam Zeynelabidin (a.s) ve ailesine dokunmamalarını, onlara iyi davranmalarını istedi. Zira Yezid, İmam'ın bu kıyamda bir rolü olmadığına inanmaktaydı.

Tarihte "Harra Olayı" olarak bilinen bu içler acısı olaydan sonra Medine halkı, hazin bir yenilgiye uğradı. Müslim b. Ukbe, ordusuyla birlikte üç gün boyunca Medinelileri kılıçtan geçirdi ve halkın namusuna saldırdı. Dördüncü gün ordusunu toplayarak Yezid için halktan "kulu-kölesi olduklarına dair" biat aldı. Taberî'ye göre Harra Olayı, hicretin 63. senesinde, Zilhicce Ayı'nın 27 veya 28'inde, Çarşamba gününde meydana gelmiştir.

İlim, irfan, takva ve ibadetiyle de eşsiz kişiliğe sahip olan İmam Zeynelabidin (a.s)'ın en meşhur lakaplarından biri de Secced'dır. Çok secde ettiği için "çok secde eden" anlamına gelen "Seccad" lakabı verilmiştir. İmam Muhammed Bâkır (a.s), bu konuda şöyle buyurur:

"O, çok secde ederdi. Üzerinden bir bela kalktığında, kötülüğünü isteyen şerrinden kurtulduğunda, namazını tamamladığında veya birbirine düşman olan iki kişinin arasını kurduğunda hemen secdeye kapanır, şükrederdi." Nitekim, Kerbela olayının üzerinden çok geçmemişken Muhtar'ın zaferini haber alan İmam Zeynelabidin (a.s), secdeye varmış, İmam Hüseyin'in ve yetmiş bir yareninin intikamının alındığı için Allah'a şükretmişti.

Gerek Şiî, gerekse Sünnî uleması, İmam Zeynelabidin'in yüceliği, üstün erdemi, ağırbaşlılığı, fakihliği, dindarlığı ve takvası konusunda hemfikirdirler. Medine halkı, onun bu özelliklerinden dolayı ona saygı duyar, saygıda asla kusur etmezlerdi.

Rivayet edilir ki; Hişam b. Abdulmelik, babası Abdulmelik veya kardeşi Velid'in hilafeti döneminde hacca gitmişti. Ziyaret sırasında kalabalık yüzünden Hacer'ül-Esved'e dokunup öpemedi. O sırada İmam Zeynelabidin de çıkageldi. Halk, onu fark edince Hacer'ül-Esved'in etrafından uzaklaşıp ona yer verdi. Bunun üzerine Hişam öfkelenildi. Yanındaki bir yabancı, İmam'ı göstererek onun kim olduğunu

sordu. Hişam, İmam'ı çok iyi tanıdığı halde öfkesinden ya da onu tanımayanların ona karşı sempati duymalarını istemediğinden "tanımıyorum" diye cevap verdi. O sırada, yakınlarında bulunan meşhur Arap şairi Ferazdak araya girerek ikisine de şiirle karşılık verdi:

Kulların en hayırlısı; her türlü kusurdan arı ve temiz, herkesin tanıdığı bir kimse...

Tanıımıyorum demen hiçbir şeyi değiştirmez; zira herkes tanır onu; Arap da, Acem de...

İmam Zeynelabidin (a.s) herkesten daha cömert, daha şefkatli, fakir yanlısı ve muhtaçların dayanağı sağlam bir kapı idi. Her Ramazan bayramında kölelerini azat ederdi. Devesiyle yirmi iki kez hacca gitmesine rağmen bir kere olsun onu incitmedi. Devesi öldüğünde etrafındakilerden onu defnetmelerini istemiş, hatta bunu vasiyet etmişti.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) bu konuda şöyle buyurur: İmam Seccad'ın (Zeynelabidin), birlikte yirmi iki kez hacca gittiği bir devesi vardı. Bu süre içerisinde bir kere olsun onu tartaklamadı. İmam'ın şehadetinin ardından bir ara hizmetçilerden biri gelip devenin dışarı çıktığını, onu İmam Zeynelabidin (a.s)'ın kabrinin yanı başında bulduğunu ve başını kabre sürüp feryat ettiğini haber verdi. Üstelik deve, İmam'ın türbesinin yerini hiç görmemişti."

Bir başka rivayette de bu olayın devamı şöyle anlatılır: İmam Bâkır (a.s) devenin, babasının mezar-ı şerifine gittiğini haber alır almaz oraya gitti. Deve yüzünü toprağa sürüyor ve ağlıyordu. Bunun üzerine İmam, ona kalkmasını ve yerine geri dönmesini emretti. Deve de söyleneni yaptı. Bir süre sonra deve tekrar yerinden çıkarak İmam Zeynelabidin (a.s)'ın mezar-ı şerifine koştu. Kabre varıp yüzünü sürdü ve ağlamaya başladı. İmam Bâkır, yanındakilerle birlikte kabre vardıklarında aynı manzarayla karşılaştılar. Devenin yaklaşıp ondan kalkmasını istedi. Deve, bu kez kalkmadı. Bunun üzerine İmam, yanındakilere; "Onu kendi haline bırakın, veda ediyor" dedi. Deve üç gün orada kaldı. Dördüncü gün sahibinin hicranına dayanamayıp hayata gözlerini kapadı ve İmam Zeynelabidin (a.s)'ın vasiyeti üzerine toprağa verildi.[22]

Medine halkının İmam Zeynelabidin'e olan yoğun ilgisini saltanatları için bir tehlike olarak gören Hişam b. Abdulmelik, kardeşi Velid b. Abdulmelik ile işbirliği yaparak İmam'ı zehirle şehit ettirdiler. Bazı kaynaklara göre de, Velid b. Abdulmelik, bizzat kendi elleriyle İmam'ı zehirlenmiştir.

İmam zehirlendikten sonra sayısız hekim tedavî için onun evine koştu. Ancak zehir pek etkili olduğu için bu uğraşlar fayda etmedi. Ölüm döşeğinde sürekli şöyle derdi:

Allah'ım! Bana merhamet et, şüphesiz sen merhamet başlayacak kadar

cömertsin. Allah'ım! Bana merhamet et, şüphesiz sen merhamet edecek kadar merhametlisin!"[23]

İmam Bâkır, babasının ölüm anında ettiği bir vasiyeti şöyle anlatır: "İmam'ın şehadet anı gelip çattığında beni bağrına basıp şöyle dedi: Oğulcağızım! Allah'tan başka intikam alıcısı olmayan kimseye zulmetmekten kaçın!"[24]

İmam Zeynelabidin'in şehadetiyle birlikte Medine halkı, onun yüz fakir aileye yardım ettiğini anlamıştı. Bu fakir aileleri, o zamana kadar kimin tarafından yardım aldıklarını bilmiyor-larken onun vefatıyla geceleri sırtında çuval çuval yiyecek taşıyan, bu çuvalları fakir evlerin kapılarına bırakıp gizlice çıkıp giden kişinin İmam Seccad (a.s) olduğunu anladılar. Bir grup Ehl-i Beyt dostu, gusül sırasında İmam'ın sırtındaki çuval izlerini bizzat gözleriyle görmüştü.[25]

İmam Muhammed Bâkır (a.s) babasını guslettikten sonra ağlamaya başlamış, onu tesellî etmeye çalışanlara şu yanıtı vermişti: "Onu guslederken bedenindeki zincir izlerini gördüm. Bunu görünce de aklıma esaret döneminde çektiği işkenceler aklıma geldi..."[26]

İmam Zeynelabidin (a.s)'ın şehadet tarihi konusunda da ulema arasında ihtilaf vardır. Bazılarına göre 18 Muharrem 94 hicrîde,[27] Şeyh Tûsî'ye göre 25 Muharrem 94 hicrîde,[28] Kuleynî'ye göre 95 hicrîde, [29] İbn-i Şehrâşub'a göre de 11 veya 12 Muharrem 95 hicrîde[30] şehit olmuştur. Meşhur görüşe göre, İmam (a.s) şehit olduğunda 56 veya 57 yaşlarındaydı.

Kabr-i Şerifi, Medine'de, bugünkü Bakî Mezarlığı'nda, İmam Hasan (a.s)'ın mezarının yanı başındadır.

HZ.ZEYNEP (S.A)

Annesi Hz. Fatıma (s.a) ve babası da İmam Ali'dir (a.s). Hicretin 5. senesinde, 5 Cemaziyülevvel'de[31] Medine'de dünyaya geldi. Akilet-u Benî Haşim (Haşimoğullarının zekî kadını), Alime Gayru Mualleme (kimseden ders almadan bilen), Muvassaka (güvenilir), Arife, Alime, Muhaddise (hadis rivayet eden), Fazıla (üstün), Kâmile, Abidet-u Âl-i Ali (Ali hanedanının abit kadını), başlıca lakaplarındandır. Hayatı boyunca dedesi Resul-u Ekrem'den (s.a.a), babası İmam Ali'den (a.s) ve annesi Hz. Fatıma'dan (s.a) hadis nakletmiştir. İffet, cesareti, ilmi, güzel ahlakı, hitabesi, fesahat ve belagatıyla da meşhurdur.

Hiz. Zeynep[32] Hayatını hicretin 17. senesinde amcazadesi Abdullah b. Cafer (Cafer-i Tayyar'ın oğlu) ile birleştirdi ve ondan Muhammed, Avn, Ali ve Ümmü Kulsum adlarında dört çocuk dünyaya getirdi.[33] Muhammed ve Avn, Kerbela faciasında İmam Hüseyin'le birlikte şehit edildiler. Eşi Abdullah b. Cafer'in o sıralar 72 yaşlarında olduğu ve yaşlılığından dolayı Hüseyinlere katılamadığı rivayet

edilmiştir.

İmam Hüseyin (a.s) Medine'den hareket ettiğinde Muhammed ve Avn, babalarının yanında kalmışlardı. Abdullah b. Cafer, bir müddet sonra onların tehlikeye doğru gitmekte olduklarını sezinleyerek İmam Hüseyin'i Kûfe'ye gitmemesi üzere ikna etmeleri için Muhammed ve Avn'i yazdığı bir mektupla arkalarından gönderdi. Oğulları, Hüseyinîler henüz Kûfe'ye varmadan onlara yetişerek babalarının yazmış olduğu mektubu İmam'a ulaştırdılar. Mektupta kısaca şöyle yazılıydı:

"...Mektubum elinize geçer geçmez Allah aşkına yolculuğunuzu yarıda keserek geri dönün. Kötü şeylerin olacağına ve sizin öldürüleceğinize dair içimde garip bir his var. Eğer size bir şey olursa yeryüzü karanlığa boğulur. Zira, bugün halk bir yerlere gidip gelebiliyorsa bu, sizin ışığınız sayesinde; halkın ümidi, size olan imanlarıdır. O halde seferini tamamlamada acele etme, ben de bu mektubun ardından kendimi size ulaştırmaya çalışacağım."[34]

Abdullah b. Cafer mektubunun ardından İmam'ı Mekke'ye geri getirebilmek için uğraştı. Zamanının Mekke valisi Amr b. Said b. As'la görüşerek "döndüğü takdirde Mekke'de güvende olacağına" dair İmam Hüseyin'e bir mektup yazmasını istedi. Amr b. Said, Abdullah'a dilediği her şeyi yazması ve mektubunu kendi mührüyle mühürlemesi konusunda yetki verdi. Ancak Abdullah, daha ikna edici olabilmesi için mektubun, valinin kardeşi Yahya b. Said tarafından gönderilmesini istedi. Amr onun bu teklifini de kabul edip kardeşi Yahya'yı Abdullah ile birlikte gönderdi. Hüseyinî kervana ulaştıklarında mektubu İmam'a göstererek geri dönmelerini istediler. Fakat İmam, onların bu isteklerini reddederek şöyle buyurdu:

"Ceddim Resul-u Ekrem'i rüyamda gördüm; bana yapmam gereken bir vazifeyi yerine getirmemi emretti. Sonucu ister yararla bitsin, ister zararla; onu mutlaka yerine getirmeliyim!"

Resul-u Ekrem'in neyi emrettiğini sorduklarında İmam şöyle cevap verdi:

"Bunu kimseye söylemedim ve Allah ile mülakat edinceye kadar da kimseye söylemeyeceğim!"[35]

Abdullah b. Cafer, İmam'ın bu sözlerinden onun dönmeye niyeti olmadığını anlayınca Muhammed ve Avn'e dönerek İmam'ın yanında kalmalarını ve onu korumak için ellerinden geleni yapmalarını tembihledi.[36] Daha sonra vedalaşarak yanlarından ayrıldı.

Muhammed ve Avn'in şehadet haberleri Medine'ye ulaştığında daha önce azat ettikleri kölelerinden Ebu Selasil gözyaşlarıyla Abdullah'a gelerek şehadetlerinden dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirdi ve tüm bunların İmam Hüseyin'in yüzünden olduğunu söyledi. Abdullah, çocuklarının şehadetini duyar duymaz "İnna lillah ve inna ileyhi raciûn (Allah'tan geldik, ona döneceğiz)" dedi ve öfkeyle Selasil'e

dönerek şöyle çıktı: "Ey edepsiz! İmam Hüseyin (a.s) gibi mukaddes bir şahsiyete karşı bu ne küstahlıktır? Allah'a şükürler olsun ki benim çocuklarım onun yanında şehit oldular, keşke ben de onlarla birlikte olsaydım da onlardan daha önce şehadete erişseydim. Allah'a ant olsun ki Hüseyin'in (a.s) yanında kalmalarını ve uğrunda can vermelerini ben onlardan istemiştim. İmam Hüseyin (a.s) gibi yüce bir şahsiyetin şehadetinin yanında onların şehadeti benim için huzur kaynağıdır." [37]

Hiz. Zeynep, evlenmeden önce şart olarak "İmam Hüseyin'den ayrı kalmaya dayanmadığı için o nerede olursa kendisinin de onunla olması gerektiğine dair" Abdullah'a bir şart koşmuş, o da bu şartı kabul ettikten sonra onunla evlenmişti.

Kardeşleri Hasan ve Hüseyin'i inanılmaz derecede seviyordu. Hatta Abdullah ile olan evliliği dahi onlara olan bu sevgiyi azalmamıştı. Her gün onları ziyarete gider, kucaklaşır, sohbet eder, sağ-salim olduklarını görüp sevinir, Allah'a şükrederek evine geri dönerdi. Cediti Resul-u Ekrem'in, babası İmam Ali'nin, annesi Hiz. Fatıma'nın ve kardeşi İmam Hasan'ın şehadetlerinin ardından geriye tek tesellisi İmam Hüseyin kalmıştı.

Kerbela'da onun da acısını sinesine çekerek esirler kervanı ile Kûfe'ye getirildi. Burada yeğeni İmam Seccad ile birlikte esir olmalarına rağmen Kerbela'nın mesajını korkusuzca halka ıblâğ etti. Şam'daki konuşmaları ile Ehl-i Beyt'i tanımayan halkı aydınlattı. Medine'ye kadar varan esaret altındaki yolculukları sırasında geçtikleri her yerde olağanüstü hitabesi ile Kerbela kıyamını, Hüseyin'in mazlumiyetini, Yezid ve Yezîdilerin zulmünü çekinmeden insanlara aktardı. Bu konuşmalarla Ehl-i Beyt'in hakkaniyetini gözler önüne serdi, Yezid ve yandaşlarının gerçek kimliklerini su yüzüne çıkarmayı başardı.

O, Kerbela faciasının ardından ölene dek gözyaşı döktü. Dedesi Resul-u Ekrem'in (s.a.a) ardından sabır gözyaşları döken anası Fatıma (s.a.a) gibi, o da "Sabırlı Kahraman" olarak anıldı. Sonuç olarak hicretin 62 veya 64. senesinde [38] hayata gözlerini kapadı. Zeynebiye adı verilen türbesi, bugünkü Suriye'nin başkenti Şam'dadır. [39]

HASAN BİN HASAN

İmam Hasan'ın (a.s) oğullarındandır. Hasan-ı Müsenna lakabıyla meşhurdur. Amcası İmam Hüseyin'in (a.s) yanında Kerbela'ya gelmiş, Hüseyinîlerle birlikte Yezidîlere karşı savaşmıştır.

Hasan, Kerbela kıyamı öncesi amcasından iki kızı Sakine veya Fatıma'dan birini istemiş, İmam Hüseyin de ikisinden birini seçmesi konusunda onu serbest bırakmıştı. Hasan, hayâ edip cevap veremeyince İmam ona şöyle buyurmuştu: Senin için Allah Resulünün kızı Fatıma anama (s.a) daha çok benzeyen Fatıma'yı seçtim.

Bu evlilik, İmam Medine'den hareket etmeden önce veya Medine ile Kerbela yolu arasında gerçekleşmişti. İmam Hüseyin'in (a.s) kızı Fatıma ise Kerbela'da taze gelin idi.[40]

Âşura günü Hasan-ı Müsenna meydana koşmuş, savaşmış ve birçok yaralar almıştı. Düşman erlerinden on yedi melunu öldürdükten sonra yaralarının etkisiyle yere düşüp bayılmış, Muharrem ayının 11. gününe kadar baygın kalmıştı. Düşman erleri öldüğünü sanarak ona dokunmamışlardı.

Aşura ertesi, Ömer b. Sâd'ın emriyle şehitlerin başları bedenlerinden ayrıldığında Hasan-ı Müsenna'yı yarı canlı halde bulmuşlardı. Hasan'ın annesi Havle'nin yakın akrabalarından Esmâ b. Harice olaydan haberdar olunca öne çıkarak Ömer b. Sâd'dan onu affetmesini istemiş, o da bu isteği geri çevirmeyerek Hasan'ı öldürmekten vazgeçmişti.

Hasan, Esmâ'nın kontrolü altında esirlerle birlikte Kûfe'ye giderken yolda kendine gelmiş, kaygıyla amcası İmam Hüseyin'in nerede olduğunu sormuş, olaydan haberdar olunca da oldukça üzölmüş, göz yaşı dökmüştü.

Kûfe'de sağlığına kavuştuktan sonra yine esirlerle birlikte Medine'ye dönmüş, eşi Fatıma'yla birlikte yaşamış, sonuç olarak 5. Emevî hükümdarı Abdulmelik b. Mervan tarafından 35 yaşlarında zehirle şehit edilmişti.

Kabri, bugünkü Bakî mezarlığındadır. Tabatabâ lakabıyla da anılan Hasan-ı Müsenna, Tabatabâî olarak adlandırılan seyitlerin atasıdır.[41]

FATİMA BİNTÜ'L-HÜSEYİN (A.S)

Gündüzlerini oruçla, gecelerini ibadetle geçiren; ilim ve ibadet ehli, iffetli bir hatun olan Fatıma, İmam Hüseyin'in (a.s) kızıdır. Annesi ise Talha b. Ubeydullah'ın kızı Ümmü İshak'tır.[42] Kerbela esirleri arasında olan Fatıma, Kûfe'deki esaret döneminde gerek Yezid'in, gerekse Ubeydullah b. Ziyad'ın zulümlerini etkin bir dille halka ifşa etmiş, anlattığı gerçeklerle gafil halkı aydınlatmayı başarmıştır.

Diğer kız kardeşlerinin aksine, tarih kitaplarında onun adından oldukça söz edilmektedir. Faziletli, yüce ve oldukça güzel sîmalı bir hatun olduğu, hatta bu güzelliğinden dolayı cennet hurilerine benzetildiği de rivayet edilmiştir.[43]

İmam Hüseyin onu Aşura öncesi kardeşinin oğlu Hasan b. Hasan (Hasan-ı Müsenna) ile evlendirmiştir. Yaşça oldukça büyük olduğunu Kerbela sonrası Garra ve Kûfe'de yaptığı konuşmalarıyla ortaya koymuştur.[44]

Fatıma, Hasan b. Hasan'ın (Hasan-ı Müsenna) şehadetinin ardından Medine'de çadır kurarak matem tutmuş, kocasının ardından gözyaşları dökmüştür.

İmam Sadık'ın (a.s) dönemine kadar yaşayan bu yüce hatun hicretin 117. senesinde, 70 yaşlarındayken Medine'de vefat etmiştir. Mübarek kabri bugünkü Bakî mezarlığındadır.[45]

RUKAYYE

[46] BİNTÜ'L-HÜSEYİN (A.S)

İmam Hüseyin'in (a.s) kızlarından olan Rukayye (s.a) hakkında tarih kitaplarında geniş bir bilgi kayda geçmemiştir. Hatta Rukayye'nin varlığı dahi, ulema arasında ihtilaf konusu olmuştur. Şianın meşhur ulemasından Şeyh Mufid İrşad'da, İsa İrbilî Keşf'ul-Gamme'de, Taberî Delail'ul-İmame'de, İbn-i Şehr-i Âşub Menakıb'ta, Tabersî İlam'ul-Vera bi-Âlâm'il-Huda'da Rukayye'den söz etmemişlerdir.

Çoğu muhaddisler İmam Hüseyin'in Sakine ve Fatıma adlarında iki kızının olduğunu kaydederken bazıları da Zeynep adında bir kızının daha olduğunu iddia etmişlerdir.[47]

İmam Hüseyin'in kızı Zeynep hakkında da pek fazla bir bilgi yoktur. Gerek Kerbela öncesi, gerekse Kerbela sonrası olaylarda tarih kitaplarında bu Zeynep'in adından söz edilmemiştir. Ancak İmam'ın kız kardeşi Zeynep ile ona Zeynebeyn (iki Zeynep) dendiği, İmam'ın kız kardeşine Zeyneb-i Kübra, ona da Zeyneb-i Süğra adı verildiği rivayetler arasındadır.

Geçmiş muhaddislerden sadece İsa İrbilî, Kemal'ud-Din'den naklederek İmam'ın altısı erkek, dördü de kız olmak üzere toplam on çocuğunun olduğunu rivayet etmiş ancak, isimlerini zikrederken o da Sakine, Fatıma ve Zeynep'i kayda geçmiş, dördüncü kızının adını belirtmemiştir.[48] Buna göre, dördüncü kızının Rukayye olma ihtimali vardır.

Allame Hairî Maali's-Sıbtayn adlı eserinde başta Muhammed b. Talha Şafiî olmak üzere bazı Şîî ve Sünnî ulemasının İmam'ın dördü kız ve altısı erkek olmak üzere on çocuğunun olduğunu, kızlarının da sırasıyla Sakine, Fatıma Süğra, Fatıma Kübra ve Rukayye olduklarını kaydetmiş, ancak yazısının devamında Rukayye'nin 5 ya da 7 yaşlarında vefat ettiğini, annesinin de Yezdgird'in kızı Şah-ı Zenan olduğunu belirtmiştir,[49] ki bu rivayetin doğruluk derecesi çok azdır. Zira, İmam Zeynelabidin'in de annesi olan Şah-ı Zenan (Şehr-i Bânu), Kerbela hadisesinden yaklaşık 23 veya 24 sene önce, İmam Zeynelabidin'in (a.s) doğumu sırasında vefat etmiştir. Dolayısıyla, bu rivayete göre; 5 veya 7 yaşlarında Şam'da vefat ettiği iddia edilen Rukayye'nin Kerbela'daki Rukayye olması imkânsızdır. Ancak, annesinin Şah-ı Zenan olmadığını varsayarsak bu durumda doğruluk derecesi daha inandırıcı olabilir.

Meşhur görüşe göre Hz. Rukayye'nin annesi Ümmü İshak'tır.[50] Ümmü Cafer-i

Kazaiye diyenler varsa da bu, zayıf bir görüştür.[51]

Kısaca, İmam'ın Rukayye adında bir kızının Şam Harabesi adıyla meşhur yıkıntı bir evde vefat ettiğine değinen en eski kaynak, Kâmil-i Bahaî[52] adlı eserdir. Merhum muhaddis Kummî Nefes'ul-Mehmum, Muntehe'l-Âmal ve daha bir çok eserinde Rukayye'den söz ederken bu kitabı kaynak göstermiştir.

Hız. Rukayye'nin elim vefatını kaydeden bir diğler eser de Mecma'ul-Bahreyn'in sahibi Şeyh Fahrettin Turayhî[53] tarafından kaleme alınan Muntahab-ı Turayhî adlı eserdir. Bu eserde Rukayye'nin adı ve özellikleri açıkça yer almaktadır.

Bu rivayetlere binaen, Kerbela faciasını kaleme alan tarihçilerin naklettikleri rivayetlere bakacak olursak, Hız. Zeynep ve diğler esirlerin başından geçen şu olay dikkat çekmektedir: Esirler Kûfe'ye götürölürken Hız. Zeynep mızrakların ucuna geçirilen kesik başlar arasında kardeşi İmam Hüseyin'in başını görölnce gözyaşları arasında bir şiir okumuş, şiirinde küçük Fatıma'dan söz ederek şöyle demiştir:

Ey hilal! Kemale erdiğin şu saatlerde görölyorum ki ay gibi tutulmuşsun

Ey kardeşim! Şu küçük Fatıma'yla konuş; konuş ki hüznünden neredeyse kalbi duracak! [54]

Bu durumda akla gelen ilk soru şudur: Hız. Zeynep'in dilinden nakledilen bu rivayetdeki küçük Fatıma acaba kimdir? Kesinlikle Hasan b. Hasan'ın hanımı olan Fatıma değildir. Çünkü Hasan ile evlenen Fatıma, küçük yaşta değildir, hatta Kûfe'de halka karşı konuşabilecek kadar büyüktü. Buna göre, birçok tarihçinin de iddia ettiğı gibi bu küçük kızın Rukayye'den başka birinin olması imkânsızdır.

Kerbela faciası sırasında Rukayye'nin annesi hayatta değildir. İmam Hüseyin, bu yüzden kardeşi Zeynep'ten onunla ilgilenmesini, bir başka deyişle de Rukayye'ye annelik etmesini istemiştir. Rivayetlerden de anlaşıldığı üzere İmam'ın ilgilenilmesini istediğı küçük kız, Rukayye'den başkası değildir.

Tüm bunlara rağmen, değerli muhakkiklerden merhum Muhammed Haşim Horasanî Muntahab'ut-Tevarih adlı eserinde bu küçük hatunun varlığını doğrulayan bir rivayet daha vardır ki, bu rivayeti mütalaa edenler ağlamaktan kendilerini alamazlar; merhum Horasanî eserinde şöyle der:

"Dimeşk (bugünkü Şam) ulemasının saygın şahsiyetlerinden olan Şeyh Muhammed Ali Şamî, Necef İlim Havzası'nda ilim tahsil ettiğı dönemlerde bir gün bana şöyle anlattı:

«Anne tarafından dedem olan merhum Seyyid İbrahim Dimeşkî, değerli alimlerden Alem'ul-Huda Seyyid Murtaza'nın torunlarından. Dimeşklilerin oldukça sevip saydığı muhterem bir zat olan dedem, o sıralar doksan yaşının üzerindeydi ve

sadece üç kızı vardı; erkek evladı yoktu.

Bir gece, büyük kızı rüyasında Hz. Rukayye'yi (İmam Hüseyin'in kızı) gördü; Rukayye ona hitaben "Babana söyle Dimeşk hükümdarına desin ki: Mezarımda su birikmiş[55] ve bedenim bundan oldukça rahatsızlık duyuyor; bir an evvel gelip mezarımı tamir etsinler!" diyordu. Büyük kızı, ertesi sabah bu rüyasını babası Seyyid İbrahim'e anlattı. Ancak Seyyid İbrahim Ehl-i Sünnet'in çokluğundan korktuğu için bu rüyaya aldırış etmedi.

O gece ortanca kızı da aynı rüyayı gördü. Ertesi sabah o da rüyasını babasına anlattı. Seyyid İbrahim, yine aldırış etmedi. Üçüncü gece küçük kızı da aynı rüyayı görüp babasına anlattı ve Seyyid İbrahim yine oralı olmadı. Dördüncü gece, bu kez de Seyyid İbrahim'in kendi rüyasında Hz. Rukayye'yi gördü. Azarlaracasına Seyyid İbrahim'e: "Niçin hükümdara haber vermedin?" diyordu.

Ertesi sabah Seyyid İbrahim erkenden hükümdarın karşısına çıkarak gördükleri ilginç rüyayı ona da anlattı, türbenin temizlenmesi ve tamir edilmesi için ondan yardım istedi. Hükümdar, Dimeşk'in en meşhur Şîî ve Sünnî ulemasını toplayarak gusül almalarını ve temiz elbiseler giymelerini, bunları yaptıktan sonra topluca Hz. Rukayye'nin türbesine gitmelerini, türbenin kilidi kimin eliyle açılırsa tamir işini de onun yapmasını istedi. Ulema bu istekleri tek tek yerine getirdi ancak kilit kimsenin eliyle açılmazken sadece Seyyid İbrahim'in eliyle açıldı. Kapının açılmasıyla birlikte Seyyid İbrahim'in eşliğinde içeri girildi. Bir an evvel toprağı kazmaya çalıştılar ancak Seyyid İbrahim'in küreğinin dışında kimsenin küreği yere eser etmiyordu. Alimler bunu görünce türbenin içini boşaltıp Seyyid İbrahim'i yalnız bıraktılar. Seyyid, toprağı kazıp cenazeye vardı. Üzerindeki toprağı temizleyip minik cenazeyi kollarının arasına aldı ve mezarından çıkardı; ne kefeni eskimişti, ne de bedeni[56] ama, mezarın içi gerçekten de suyla dolmuştu.

Seyyid İbrahim, Hz. Rukayye'nin minik bedenini gözyaşları arasında üç gün dizlerinin üzerinde bekletti ve bu süre zarfında türbe tamamen yenilendi. Seyyid, üç gün boyunca sadece namaz kılmak için yerinden kalkar ve minik bedeni pak ve yumuşak bir şeyin üzerine koyar, namazdan sonra onu tekrar dizleri üstüne alırdı.

Bu minik hatunun kerametlerinden hatıra olarak geriye kalan şu olmuştu ki; Seyyid İbrahim, bu üç gün içerisinde ne acıkmış, ne susamış, ne de aptes ihtiyacı duymuştu. Defin sırasında doksan yaşındaydı ve erkek evladı da yoktu. Bu yüzden dua ederek Allah'tan bir erkek evlat istedi. Yaşlı olmasına rağmen Allah da ona bir erkek evladı nasip etti ve adını da Mustafa koydu.

(O zamanlar Dimeşk, başkenti İstanbul olan Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisindeydi) Bu olayın ardından Dimeşk hükümdarı hadiseyi Osmanlı padişahı Sultan Abdulhamid'e ilettiler. Bunun üzerine Sultan Abdulhamid Hz. Zeynep, Hz. Rukayye, Hz. Sakine ve Hz. Ümmü Kulsum'un türbelerinin bakım işlerini Seyit

İbrahim'e havale etti. Bu makam onun vefatından sonra oğlu Seyit Mustafa'ya, onun ardından da oğlu Seyyid Abbas'a geçti. Bu olay, büyük bir olasılıkla yaklaşık olarak 1280 (Hicrî) tarihinde gerçekleşmiştir."[57]

MUHTAR SAKAFÎ

Ebu Ubeyd b. Mesud b. Umeyr'in oğlu olan Muhtar, hicretin birinci yılında Taif'de dünyaya geldi. Babası Ebu Ubeyd Sakafî, İslam ordusuna komutanlık da etmiş tanınmış şahsiyetlerdendi. Ömer'in hilafeti döneminde Kadisiye Savaşı'nda öldürülmüştü. Muhtar bu savaşta henüz 13 yaşında bir çocuk olmasına rağmen babasının yanında yer almıştı. Ancak yaşının küçük olması dolayısıyla babası onu tehlikeden uzak tutmuş ve savaşa katılmasına mani olmuştu.

Muhtar; mertliği yanı sıra üstün zekâsı, cesareti, cömertliği, hazır cevapçılığı ve mücadeleciliğiyle tanınırdı. Yaşıtlarına nazaran oldukça atak ve kurnazdı. İmam Ali'yi görme şerefine erişenlerden Asbag b. Nubate, onun hakkında şöyle der:

"Muhtar'ı çocukluk yıllarında bir gün İmam Ali'nin dizleri üzerine oturmuşken gördüm. İmam, eliyle Muhtar'ın başını sıvazlıyor, 'Seni gidi kurnaz, seni gidi kurnaz'[58] deyip gülüyordu." Bu nedenle ona "Keysan" (kurnaz), taraftarlarına da "Key-saniye" (kurnaz yanlısı) denmiştir.

Muhtar hakkında methedici rivayetlerin yanı sıra aşağılayıcı rivayetlerin de oluşu tarih boyunca Şiîleri şüpheyi düşürmüştür. Ancak, çoğu tarihçiler methedici rivayeti esas alarak Muhtar'ın övgüye layık biri olduğuna inanmışlardır. İmam Bâkır (a.s) bu konu hakkında şöyle buyurmaktadır:

"Muhtar'a sövmeyin; çünkü o katillerimizi öldürmüş, intikamımızı almıştır..."[59]

Muhtar, Irak'ta Ehl-i Beyt'in fazilet ve kerametini halka duyurmakla meşguldü. Bu nedenle bulunduğu bölgede Ehl-i Beyt dostlarının tek mercii olmuştu. İmam Ali, İmam Hasan ve İmam Hüseyin'in velayetlerine canı gönülden inanıyor, onları diğerlerinden üstün tutuyordu.[60]

Kûfe'de sükunet eden Muhtar, İmam'ın Kûfe'ye elçi olarak gönderdiği Müslim b. Akil'in şehre ayak basmasıyla onu himayesi altına alıp evinde ağırladı. Halktan biat toplaması konusunda ona yardımcı oldu.

Müslim'in şehadeti sırasında Kûfe'de değildi. Ubeydullah, Müslim'in şehadetinin ardından Muhtar'ın da tutuklanma emrini verdi. Askerleri tarafından elleri-kolları bağlı bir şekilde yanına getirildiğinde öfkeyle karşısına geçip "Bizim düşmanlarımıza biat toplamaya çalışan sen miydin?" diye sordu. Muhtar henüz cevap vermeden Ubeydullah'ın sadık dostlarından Amr b. Hureys öne atılarak "Hayır, o böyle bir şey yapmaz!" deyip Muhtar'ı korumaya çalıştı. Bunun üzerine Ubeydullah, Muhtar'a dönerek "Eğer Amr'ın tanıklığı olmasaydı kesinlikle seni

öldürürdüm" deyip çirkin laflar etmeye başladı. Elindeki bir çubukla Muhtar'ı öldüresiye dövdü. Öyle ki, bu darbeler sonucu Muhtar kan revan içinde kalmış, göz kapaklarında çizikler oluşmuştu. Ubeydullah dövmekten yorulunca askerlerine onu zindana atmalarını emretti.

O aralar Meysem b. Temmar[61] da zindana atılanlar arasındaydı. Bir gün fırsatını bulup Muhtar'a şöyle dedi: "Sen bir gün kıyam edecek, İmam Hüseyin'in intikamını alacak ve bizi öldürmeyi hedefleyen şu adamı (Ubeydullah b. Ziyad'ı) öldüreceksin. Bunu yaptığın zaman onun kesik başı ayaklarının altına serilmiş olacak!"[62]

Dolayısıyla Muhtar, İmam'ın şehadeti sırasında zindandaydı ve bu sebeple de Hüseyinîlere katılamamıştı. Ancak, İmam'ın şehadet haberini aldıktan sonra zindanda kalmaya dayanamaz olmuştu. Bu durumu çok iyi bilen Ubeydullah, İmam'ın kesik başı huzuruna getirilir getirilmez askerlerini çağırarak Muhtar'ı zindandan çıkarıp yanına getirmelerini emretti. Muhtar saraya getirildiğinde İmam'ın kesik başını görüp ağlamaya başladı. Hüznünün şiddetiyle dayanamayıp bayıldı. Bir müddet sonra ayıldığında kendisini toparlayıp öfkeyle karışık Ubeydullah'a "Gününüzü karartacağım günü iple çekiyorum!" diye bağırdı. Ubeydullah sinirlenerek Muhtar'ın ölüm fermanını verdiyse de yanındakiler çabucak onu bu fikrinden caydırdılar. Sonuçta onun tekrar zindana atılmasına karar verdiler.[63]

Muhtar bu olaydan sonra zindandan çıkmanın yollarını aramaya başladı. Bu amaçla kız kardeşi ve aynı zamanda Abdullah b. Ömer'in eşi olan Safiye'ye bir mektup yazarak serbest bırakılması için kendi adına kocasından Yezid'e mektup yazmasını rica etmesini istedi. Muhtar'ın bu mektubu, Zaide b. Kuddame Sakafî vasıtasıyla Medine'de bulunan Safiye'ye ulaştı. Safiye kocası Abdullah'ı bir an önce Yezid'e mektup yazıp durumu izah etmesi için ikna etti. Kısa sürede mektup Şam'a gönderildi. Yezid, Abdullah'ın mektubunu hükümetine karşı bir hoşgörü olarak telakki edip onun bu isteğini kabul etti. Bu amaçla Ubeydullah b. Ziyad'a bir mektup göndererek Muhtar'ın serbest bırakılmasını istedi.

Ubeydullah, üç gün içinde Kûfe'yi terk etmesi şartıyla Muhtar'ı serbest bıraktı. Muhtar yeniden özgürlüğüne kavuşunca Kûfe'den ayrılarak Hicaz'a[64] doğru yola koyuldu. Vakısa'da Sâkab b. Züheyr[65] ile karşılaştı. Birbirleriyle selamlaştıktan sonra Sâkab ona gözündeki yaraların sebebini sordu. Bunun üzerine Muhtar şöyle cevap verdi: "Ubeydullah b. Ziyad sopayla vurduğunda böyle olmuştu. Eğer onu öldürmesem, bedenini paramparça etmesem ve İmam Hüseyin'in intikamını almasam Allah da benim canımı alsın! Yahya b. Zekeriyya'yı öldürenlerin sayısı kadar, yetmiş bin kişiyi öldüreceğim!..."[66]

Muhtar, Hüseyinî kanın intikamını alma hazırlıklarına başladığı sıralarda nihayet 64 (hicri kameri) tarihinde (hicretin 64. senesinde) Yezid öldü. Onun bu ani ölümüyle Hicaz halkı Ubeydullah b. Zübeyr'e, Şam halkı Mervan b. Hakem'e, Basra halkı da

Ubeydullah b. Ziyad'a biat etti.

Bu arada Irak halkı da kararsız kalmıştı. Öte yandan Kûfeliler İmam Hüseyin'e yardım etmedikleri için pişmanlık duymaya başlamışlardı. İmam Hüseyin'in şehadetinin ardından her sene dökülen gözyaşları Kûfelileri inanılmaz derecede değiştirmiş, onlarda diriliş duygusunu yeniden canlandırmıştı. Ortam Yezîdilere karşı ayaklanmak için bulunmaz bir fırsat haline gelmişti. Süleyman b. Surad bu fırsattan yararlanarak İmam Hüseyin'in intikamını almak üzere kıyama kalkıştı. Yaptığı savaşlar sonucu binlerce Yezîdiyi cehenneme gönderdi. Emevî hükûmeti onun bu kıyamıyla kan kaybetmeye başladı.

Ubeydullah b. Zübeyr de Hicaz'ı tamamen sultanı altına almış, Abdullah b. Mutî'i Kûfe ve Irak'a vali olarak atamıştı. Onun da saltanatı gün geçtikçe ilerliyordu.

Bu olayların gelişmesi üzerine Muhtar, Hicaz'da Abdullah b. Zübeyr'le bir görüşme yaptı. Onun Ehl-i Beyt'in çizgisinden saptığını fark edince hayal kırıklığına uğradı. Bunu kimselere belli ettirmeden gizlice Kûfe'ye gitti. Hâni b. Ebu Hayya ile görüşerek Kûfe ortamı hakkında ondan bilgi aldı. Hâni; "Eğer iktidar sahibi biri çıkar da bayrağı eline alır, Kûfe halkını etrafında toplayabilirse işte o zaman zaferi ümit etmek yerinde olur" diyerek Muhtar'ı bu işe teşvik etti. Muhtar da cevap olarak şöyle dedi: "Allah'a ant olsun ki ben onları hakkı esas alarak etrafımda toplayacak, onlarla birlikte zalimlerin üzerine yürüyeceğim!.."

Muhtar daha sonra büyük bir azimle evine giderek önde gelen Ehl-i Beyt dostlarını evine davet etti. Onlara İmam Ali'nin (a.s) oğlu Muhammed b. Hanefiye tarafından Ehl-i Beyt'in kanını yerde bırakmamak ve intikamlarını almakla görevlendirildiğini açıkladı. Ehl-i Beyt dostları, bunun üzerine Muhtar'a cevap olarak kendisinin bu iş için uygun bir kimse olduğunu, ancak Süleyman b. Surad'ın kıyamını beklemesi gerektiğini söylediler. Fakat Abdullah b. Zübeyr, Abdullah b. Zeyd ve İbrahim b. Muhammed b. Talha vasıtasıyla onun gizli işlerinden haberdar olunca yakalatarak zindana attırdı. Süleyman b. Surad'ın savaşları ve şehadeti dönemini zindanda geçirdi.

Ancak Muhtar zindanda da çalışmalarına devam etti. Gizlice mektup yazarak halkla temasa geçti. Zindanda olmasına rağmen kısa sürede çok sayıda taraftar topladı.

Öte yandan eniştesi Abdullah b. Ömer de Abdullah b. Zeyd ve İbrahim b. Muhammed b. Talha'ya bir mektup yazarak Muhtar'ı serbest bırakmalarını istedi. Sonuç olarak Muhtar kefaletle serbest bırakıldı.

Abdullah b. Zübeyr valilerinin Muhtar'ı serbest bıraktıklarını öğrenince ikisini de azlederek yerlerine Abdullah b. Mutî'i atadı. Abdullah b. Mutî, böylece hem Basra'nın, hem de Kûfe'nin tek valisi oldu.

Muhtar'ın serbest bırakıldığını işiten halk, bir an evvel biat etmek için gruplar

halinde evine hücum ettiler. Çok geçmeden Muhtar'a biat edenlerin sayısı bini aştı. Bu sayı, her geçen gün biraz daha artıyordu. İmam Ali'nin (a.s) meşhur ashabından Malik-i Eşter'in oğlu İbrahim'in de Muhtar'a katılmasıyla güçleri daha da arttı.

Abdullah b. Zübeyr tarafından Kûfe ve Basra'ya vali olarak atanan Abdullah b. Mutî, çok sayıda taraftarı olmasına rağmen Muhtar'ın karşısında duramayacağını anlayınca kadın kılığına girerek saraydan kaçtı. Sarayı ele geçiren Muhtar, kısa sürede tüm Kûfe'yi kontrolü altına almayı başardı. Bu olay, Süleyman b. Surad'ın şehadetinin ardından bir yıl sonra gerçekleşti.

Muhtar saraya yerleştikten sonra askerlerine emrederek Ömer b. Sâd'ın ve ordusunda görev alan herkesin yakalanmasını emretti. Zindanlar kısa sürede Ömer'in askerleriyle dolup taşmıştı. Muhtar feci şekilde onları öldürtüyor, başlarını bedenlerinden ayırıyordu.

Kesik başlar gün geçtikçe artıyordu. Öyle ki kısa sürede bu başların sayısı on sekiz bine ulaşmıştı.

Uzun süren savaşlar ve koşturmalar sonucu kesik başlar bir bir artmaya devam ediyordu. Sonunda ele başlarının da kesik başları gelmiş, İmam Hüseyin'in intikamı alınmıştı. Vaktiyle Meysem b. Temmar'ın bildirdiği haber gerçekleşmişti nihayet: Ömer b. Sâd, Şimr, Harmele, Sinan, Şebs, Ubeydullah b. Ziyad ve daha birçoklarının kesik başları, artık ayaklarının altındaydı...

Muhtar Sakafî, "Yâ Lesaret'il-Huseyn!" şiarıyla başlattığı kıyama, arzu ettiği hedefleri gerçekleştirerek son vermişti. Ancak Muhtar, bu olaylardan sonra çok yaşayamadı. On yedi aylık hükümetinin ardından (14 Rebiyülevvel 66 ila 14 Ramazan 67 yılları arası) 67-68 yaşlarındayken Mekke'de, Musab b. Zübeyr'in komutası altındaki Abdullah b. Zübeyr'in ordusuyla yaptığı savaşta şehit edildi. Türbesi, Kûfe'de Müslim b. Akil'in türbesine varan yol üzerine kuruludur.

Kaynaklar

[1]- Şeyh Tûsî, güvenilir kaynaklar vasıtasıyla İmam Sadık'tan (a.s) hadis naklederek İmam Hüseyin'in, hicretin 4. senesinde, Şâban ayının 5'inde dünyaya geldiğini rivayet etmiştir.

(Bkz: Biharu'l-Envar, Allame Meclisî, c.43, s.260; Tarih-i Çahardeh Mâsum, Allame Meclisî, 1376 h.ş tarihli Kum basımı, s.475) Gerek Şîî, gerekse Sünnî kaynaklarda bu konuda ihtilaf vardır: Bazıları 3 veya 5 Şâban'da, bazıları hicretin 4. senesinde 5 Cemaziyülevvel'de, bazıları da Rebiyülevvel'in son gününde hicretin 3. senesinde dünyaya geldiğini kaydetmişlerdir. (Bkz: Tehzib, Şeyh Tûsî; Durus, Şehit

Muhammed b. Mekki; Tevzihu'l-Makasid, Bahaî)

[2]- Âlamu'l-Vera, 214; Misbahu'l-Muteheccid, s.758; Tarih-i Çahardeh Mâsum, Allame Meclisî, s.475.

[3]- İhkaku'l-Hak, Kadı Nurullah Tesettürî, c.11, s.265; Biharu'l-Envar, Allame Meclisî, c.43, s.261; Tarihu'l-İslam, Zehebî, c.5, s.97.

[4]- Şûra, 23

[5]- Luhuf; s.57.

[6]- Luhuf; s.57.

[7]- Abbas, lügatte orman aslanı, aslanların dahi korktuğu aslan anlamına gelmektedir. (Bkz: Lügatname-i Deh hüda)

[8]- Seyyid Davûdî, el-Umde adlı eserinde der ki: Hz. Ali (a.s), Arap neseplerini çok iyi bilen kardeşi Akil'e bir gün şöyle dedi: "Benim için Arap kabileleri içerisinde en cesur bir kabileden bir kadın seç ki, ondan doğacak çocuğum ata binmede usta olsun." Akil bunun üzerine "O halde Hizam b. Halid'in kızı Fatıma'ya ne dersin? Araplar arasında ondan daha cesur ve daha iyi at kullanan birini tanımıyorum." dedi.

İmam, daha sonra Fatıma'yla evlendi ve ondan Ebulfazl, Abdullah, Cafer ve Osman adlarında dört çocuğu oldu. (Bkz: Ebsaru'l-Ayn fi Ensar'il-Huseyn, Muhammed Semavî, Farsça tercümesi (Hemase Sazan-ı Kerbela), s.90-91) Ümmül Benin Kerbela vakasının ardından ömrünün sonuna kadar bir başkasıyla evlenmedi. Ename, Esmâ bint-i Umeys ve Leyla da aynı şekilde yaptılar. (Bkz: Keşfu'l-Gumme, s.32; el-Fusulu'l-Muhimme, s.145; Menakıb-ı İbn-i Şehraşub, c.2, s.76)

[9]- Tarih-i Taberî, c.6, s.89; Tarih-i İbn-i Esir, c.3, s.158; Tarih-i Ebulfida, c.1, s.181.

[10]- Ebsaru'l-Ayn fi Ensar'il-Huseyn, Farsça tercümesi, s.91.

[11]- Allame Muhammed Bâkır Bircendî (ö: 1352 h.k) Kibrit-i Ahmar adlı eserinde (c.3, s.24) der ki: Bazı muteber kaynaklarda şöyle bir rivayete rastladım: "Sıffin Savaşı'nda Muaviye'nin ordusu İmam Ali'nin (a.s) ashabına su yolunu kapadığında Hz. Ebulfazl, su yolunu açmak ve suyun kontrolünü ele geçirmek için kardeşi İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte hücumla kalkmıştı."

[12]- Tarih-i Taberî, c.4, s.315; aynı eserin bir başka nüshasına göre de c.6, s.237.

[13]- el-Hisal, Şeyh Saduk, c.1, s.68; Emali, Şeyh Saduk, s.373; Biharu'l-Envar, c.22, s.274; Sefinetu'l-Bihar, c.2, s.155; Müntahabu't-Tevarih, s.257.

[14]- Adedu'l-Kaviyye, s.55.

[15]- Usul-u Kafi, c.1, s.466.

[16]- Âlam'ul-Vera, s.256.

[17]- Keşfu'l-Gumme, c.2, s.294.

[18]- Misbahu'l-Muteheccid, s.729.

[19]- el-Kafi, c.1, s.468.

[20]- Menakıb-ı İbn-i Şehrâşub, c.4, s.189.

[21]- Yûsuf, 86

[22]- Besairu'd-Derecât, s.483; Envaru'l-Behiyye, s.128; Biharul-Envar, c.46, s.147; Tarih-i Çahardeh Mâsum, Allame Meclisî, s.840.

[23]- Muntehe'l-Âmal, c.2, s.27-28.

[24]- Envaru'l-Behiyye, s.128; Kafi, c.2, s.331.

[25]- Keşfu'l-Gumme, c.2, s.266.

[26]- Sugname-i Âl-i Muhammed, M. Muhammedî İştihardî, s.76

[27]- Keşfu'l-Gumme, c.2, s.294.

[28]- Misbahu'l-Muteheccid, s.729.

[29]- Kafi, c.1, s.468.

[30]- Menakıb-ı İbn-i Şehrâşub, c.4, s.189.

[31]- Hz. Zeynep'in doğum tarihi konusunda tarihçiler arasında ihtilaf vardır.

Meşhur görüş, elinizdeki kitapta yazılı olandır. Ancak bazıları, hicretin 6. senesinde, Şaban ayında dünyaya geldiğini yazarken bazıları da hicretin 4. senesinde dünyaya geldiğini kaydetmişlerdir.

[32]- Zeynep bileşik isimdir. Arapça «zeyn» (ziynet) ve «eb» (baba) kelimelerinin bileşiminden oluşmuştur. «Babasının Ziyneti» anlamına gelir. Arapça'da hoş manzaralı ağaca da «Zeynep» denir.

[33]- Bazı tarihçiler Hz. Zeynep'in Cafer veya Abbas adında bir çocuğunun daha

olduğunu naklederken bazıları da Muhammed'in, Abdullah b. Cafer'in Havza adındaki diğer hanımından olduğuna inanmaktadır.

Ancak meşhur olan görüşe göre Muhammed, Hz. Zeynep'in oğullarındandır. (Bkz: Müntahabu't-Tevarih; Muhammed Haşim Horasanî, s.275)

[34]- Maktelu'l-Huseyn, Mukarrem, s.167.

[35]- Nefesu'l-Mehmum, s.105.

[36]- Nefesu'l-Mehmum, s.106.

[37]- Riyahaynu's-Şeria, c.3, s.210.

[38]- Sugname-i Âl-i Muhammed; Muhammed Muhammedî İştihardî, s.290.

[39]- Hz. Zeynep, esirlerle birlikte Medine'ye getirildikten sonra boş durmamış, Kerbela mesajını halka duyurmaya devam etmişti.

Halk'ın, İmam'ın ardından matem meclisleri hazırlayıp aralıksız olarak gözyaşı döktüğü haberini işiten Yezid, bu faaliyetin önünü almak için Hz. Zeynep'i Mısır'a sürgün etti. Dolayısıyla Hz. Zeynep'in Mısır'da vefat ettiğini ve türbesinin de burada olduğunu iddia edenler de vardır.

Elinizdeki kitapta sadece meşhur görüşe yer verilmiştir. (Şam'da vefat ettiğine dair rivayet edilen delil ise şöyledir: Kerbela faciasının ardından Medine'de kuraklık çıktı. Abdullah b. Câfer, bunun üzerine eşi Hz. Zeynep'i de yanına alarak Şam'a göç etti. Burada bir miktar arazileri vardı.

Hz. Zeynep oraya yerleştikten sonra vefat etti ve kendi arazilerinde toprağa verildi.)

Bir başka zayıf görüşe göre; Şam'daki türbe, İmam Hüseyin'in kızlarından Zeyneb-i Süğra'ya aittir. Zeyneb-i Kübra'nın türbesi ise Mısır'dadır. (Bkz: el-Uyunu'l-Abberî, s.307)

[40]- Nefesu'l-Mehmum'dan naklen Sugname-i Âl-i Muhammed, M. Muhammedî İştihardî, s.287.

[41]- Sugname-i Âl-i Muhammed, M. Muhammedî İştihardî, s.288'den naklen Minhac'ud-Dumû, s.323-324 ve Luhuf (Farsça tercümesi), s.145.

[42]- el-İrşad, Şeyh Mufid, (Farsça tercümesi), c.2, s.137.

[43]- el-İrşad; Şeyh Mufid, (Farsça tercümesi) c.2, s.22.

[44]- İhticac-ı Tabersî, c.2, s.27; el-Luhuf, s.127.

[45]- Daha fazla bilgi için bkz: Âyan'uş-Şia, c.8, s.388; Maktelu'l-Huseyn, Mukarrem, s.405; el-İrşad, Şeyh Mufid, c.2, s.121; Biharu'l-Envar, c.45, s.136 ve hayatı hakkında geniş bilgi için bkz: Fatıma Binti'l-Huseyn; Muhammed Hadi el-Emini, Mektebetu'l-Hilal yayınları.

[46]- Rukayye, Arapça bir kelime olup «terakki» ve «yükselme» anlamına gelir. Bu isim, İslam'dan önce de vardı. Resul-u Ekrem'in ikinci dereceden dedesi Haşim'in kızlarından biri de Rukayye idi (Bkz: Biharu'l-Envar; Allame Meclisî, c.15, s.39). İmam Ali'nin (a.s) Müslim b. Akil ile evlenen kızının adı da Rukayye idi. Diğer imamlardan da kızlarına bu ismi verenler vardı.

Örneğin; İmam Hasan'ın bir kızı, İmam Kâzım'ın da iki kızı (Rukayye Kübra, Rukayye Süğra) bu isimle çağrılıyorlardı (Bkz: el-İrşad, Şeyh Mufid (Farsça tercümesi), c.2 s.16 ve 236)

[47]- Menakıb-ı Âl-i Ebi Talib, c.4, s.77; Delaiul'l-İmame, Taberî, s.74.

[48]- Keşfu'l-Gumme, c.2, s.214.

[49]- Maali's-Sıbtayn, c.2, s.214.

[50]- Ümmü İshak daha önce İmam Hasan'ın (a.s) eşiydi. İmam Hüseyin (a.s), kardeşinin vasiyeti üzerine şehadetinin ardından onunla evlendi. Şeyh Mufid el-İrşad adlı eserinde İmam Hüseyin'in kızı Fatıma'nın da Ümmü İshak'tan olduğunu kaydetmiştir. (Bkz: el-İrşad; (Farsça tercümesi), c.2, s.137)

[51]- es-Seyyide Rukayye, Amir'ul-Huluv, s.42.

[52]- Mezkur kitap İsfahan sultanlarından Helaku Han'ın veziri Baha'ud-Din'in emriyle Şeyh İmaduddin Hasan b. Ali b. Muhammed b. Ali Taberî tarafından yazılmıştır. Kitabın yazımı Hicrî 675 senesinde tamamlanmıştır. (Bkz: ez-Zeria ila Tesanif'iş-Şia, c.17, s.252)

[53]- Merhum Şeyh Fahrüddin Turayhî, 11. asrın tanınmış Fars alimlerinden olup Hicrî 1085 yılında Irak'ın Rumahiye beldesinde vefat etmiştir. Başta oğlu Safaddin olmak üzere Allame Meclisî ve Seyyid Haşim Bahranî gibi birçok Şia uleması ondan rivayet nakletmişlerdir. (Bkz: el-Kunâ vel-Elkab, c2, s.448)

[54]- Biharu'l-Envar, Allame Meclisi, c.45, s.114-115; Nefesu'l-Mehmum, Şeyh Abbas Kummî, s.221-222.

[55]- O dönemlerde Rukayye'nin türbesinin kenarında küçük bir nehir vardı.

[56]- Bu olay yaklaşık 1280 (Hicrî) tarihinde meydana gelmiştir. Buna göre, Hz. Rukayye'nin vefat tarihiyle (Hicri 61) bu olay arasında 1219 sene gibi uzun bir zaman farkı vardır.

[57]- Muntahabu't-Tevarih, s.388.

[58]- Arapça tabiriyle; "Ya keyyis, ya keyyis!"

[59]- Biharul'l-Envar, c.45, s.343.

[60]- Bihar'ul Envar, c.45, s.350-353.

[61]- İmam Ali'nin (a.s) has dostlarından. İmam'ın yanında Kuran ilimleri alanında kendini yetiştirdi. O yüce şahsiyetin dizleri dibinde bir takım sırlar öğrendi. İmam ona bir gün şöyle buyurmuştu: "Ey Meysem! Ben öldükten sonra seni yakalayıp darağacına asacaklar. Yakalanışının ikinci günü burnundan ve ağzından kan açılacak, sakalını kana boyayacak. Üçüncü gün karnına mızrak saplayıp hayatına son verecekler. O halde Amr b. Hureys'in evindeki darağacına gideceğin günü bekle.

Sen darağacına giden onuncu kişi olacaksın. Senin payına düşen darağacı diğerlerininkinden daha kısa ve yere daha yakın olanıdır. Senin için darağacı yapılacak olan ağacı sana göstereceğim."

İmam iki gün sonra o ağacı Meysem'e gösterdi. Meysem sürekli bu ağacı ziyaret eder, altında namaz kılar, "Sen mübarek bir ağaçsın, benim için yaratıldın!" derdi. Ağaç kesilene kadar da gözetlemeye devam ederdi. Nihayet bir gün ağaç kesildi, direk haline getirildi.

Meysem, yine onu gözetlemeye devam etti. Kesilen parçaların Amr b. Hureys'in evine götürüldüğünü gördü. Amr'ın yanına varıp ona komşu olmak istediğini söyledi. O zamanlar Amr, Meysem'in neyi kastettiğini bilmiyordu.

Bir gün askerler tarafından yakalanarak Ubeydullah b. Ziyad'ın huzuruna çıkarıldı. Ubeydullah onun kim olduğunu sordu. Askerleri "Ali'nin (a.s) katında herkesten daha saygın makamı olan bir acemdir" dediler. Ubeydullah şaşırarak; "Bu acem mi onun yanında daha saygın?" diye sordu. Evet, denilince bu kez de Meysem'e dönerek "Rabb'in nerededir?" diye sordu. Meysem; "Kâfirler için pusudadır ve sen de onlardan birisin!" diye cevap verdi.

Ubeydullah bu cevaba sinirlenerek onu Muhtar'ın da içinde bulunduğu zindana attı.

Bir süre sonra ikisinin de ölüm fermanını verdi. Bu arada Yezid'den bir mektup aldı. Mektupta Muhtar'ın serbest bırakılması isteniyordu. Ubeydullah bunun üzerine Muhtar'ı serbest bıraktı, Meysem'i de darağacına gönderdi. Amr b. Hureys'in

evindeki darağacında üç gün asılı kaldı. Sonunda karnına saplanan bir mızrakla şehit edildi. (Bkz. Nefesu'l-Mehmum; Şeyh Abbas Kummî, (Farsça tercümesi, Der Kerbela Çigozeşt), s.162-169.

[62]- Biharul-Envar, c.45, s.353.

[63]- Daha fazla bilgi için bkz: Tenkih'ul-Makal, c.3, s.204; Fersan'ul-Heycâ, s.242-259.

[64]- Eskiden Medine şehrine de Hicaz denirdi. Dolayısıyla Hicaz'dan kasıt, Medine'dir.

[65]- Bir başka görüşe göre Muhtar burada İbn-i İrk ile karşılaşmıştır.

[66]- Biharul-Envar, c.45, s.353; Nefesu'l-Mehmum, s.332